Ona verdi, Enlil ona verdi,
Ur'a gitti.
Irmakta ona bol su verdi,
Tarlada ona *daha çok* tahıl verdi,
Bataklıkta *ot* ve *kamış* verdi,
Ormanlarda ona ... verdi,
Ovada ona ... verdi,
Hurma bahçelerinde, bağlarda ona bal ve şarap verdi,
Sarayda ona uzun ömür verdi.

EMEŞ İLE ENTEN: ENLİL ÇİFTÇİ TANRIYI SEÇER

Bu mit[31] Kutsal Kitap'taki Habil-Kabil öyküsünün günümüze ulaşmış en yakın Sümer karşlığıdır, buna karşın cinayetle değil uzlaşmayla sonuçlanır. Üç binden fazla dizeden oluşan mitin yalnızca yarısına yakını tamamlanmıştır, sayısız kırık nedeniyle metnin anlamını kavramak çoğu yerde güçtür. Şiirin içeriği şimdilik şöyle açıklanabilir:

Hava-tanrısı Enlil, her tür ağaç ve bitkiyi filizlendirmeyi ve ülkeye bolluk ve refahı getirmeyi aklına koyar. Bu amaçla iki kültürel varlık olan Emeş ile Enten kardeşleri yaratır ve her birine özel görevler verir. Metin bu noktada fena halde hasar gördüğünden bu görevlerin kesin niteliklerini çıkarmak olanaksızdır; aşağıdaki kısa bölüm en azından genel yönelimleri konusunda bir fikir verebilir:

Enten dişi koyunlara kuzular, dişi keçilere oğlaklar doğurttu,
İnek ve buzağıyı çoğalttı, kaymağı ve sütü bollaştırdı,

Ovada, *yaban keçisini*, koyunu ve eşeği sevindirdi,
Gökyüzünün kuşlarına engin yeryüzünde yuva kurdurdu,
Denizin balıklarına, bataklıklara yumurtalarını koydurdu,
Hurma bahçelerinde ve bağlarda balı ve şarabı bolarttı,
Yetiştikleri her yerde ağaçlara meyve verdirtti,
Karıklar ...,
Tahıl ve ürünleri çoğalttı,
İyi huylu bakire Aşnan gibi (tahıl tanrıçası) *gürbüzleşmelerini* sağladı.
Emeş ağaçları ve tarlaları var etti, ahırları ve ağılları genişletti,
Çiftliklerde ürünleri *çoğalttı*,
... toprağı kapladı,
Evlere bol ürün girmesini, ambarlara tepeleme yığılmasını sağladı.

Ama esas görevlerinin niteliği neyse, iki kardeşin arasında şiddetli bir kavga çıkar. Tartışmalar yaşanır ve sonunda Emeş, Enten'in "tanrıların çiftçisi" olma iddiasına meydan okur. Böylece Enlil'in önünde durumlarını ifade ettikleri Nippur'a giderler. Enten, Enlil'e şöyle yakınır:

"Ey Enlil baba, bana *bilgi* verdin, bol su getirdim,
Çiftlik üstüne *çiftlik* koydum, ambarları tepeleme doldurdum,
İyi huylu bakire, Aşnan gibi, *gürbüzleşmelerini* sağladım;
Şimdi, ..., küstah, tarlalardan bi'haber olan Emeş,
Benim *baş kudretime, baş kuvvetime* el uzatıyor;
Kralın sarayında..."

Kurnazlıkla, Enlil'in lütfunu kazanmak için dalkavukça cümlelerle söze girişen Emeş'in kavgaya ilişkin söyledikleri kısadır, ancak henüz anlaşılamamıştır. Bundan sonra:

Enlil, Emeş ve Enten'e yanıt verir:
"Bütün ülkelere yaşam veren sular, Enten'den '*sorulur*,'
Tanrıların çiftçisi olarak, her şeyi o üretir,
Emeş, oğlum, kendini kardeşin Enten'le nasıl bir tutarsın?"

XII. RESİM: BİTKİ ÖRTÜSÜ TANRILARI

Desenlerin üçü sabanla yakın ilişkisi olan bir tanrıyı betimler. En üstteki desende iki tanrı aslan ya da kurt-benzeri bir ejderha tarafından çekilen bir sabanı sürer. İkincisinde, oturan bir tanrı önünde bir saban tutar. Onun arkasında, bir bitkinin sürgün verdiği bir dağ ve bu bitkiye tırmanan bir dağ keçisi var; önünde bir tanrı, kucağında ceylan taşıyan bir inanana önderlik eder. En alttaki desende tanınamayan, saban tutan bir tanrı, arkası yılan biçiminde ve ön tarafı gemiyi süren bir tanrının gövdesiyle biten bir gemide yolculuk ediyor.

Üçüncü desende, kitabenin sağında bir sunu sahnesi betimlenir gibidir. Kucağında ceylan olan bir inananı elinde vazo tutan bir tanrıça izler; vazodan iki su akıntısı dökülmektedir. İnanan, belki de savaş tanrıçası rolündeki İnanna ile özdeşleştirilebilecek bir diğer tanrıçanın önünde durur. Ancak burada bizi en fazla ilgilendirenler kitabenin solundaki iki tanrıdır. İkisinin omuzlarında da filiz vermiş buğday başakları var gibidir, ama eril tanrı sopa ve yay ile donanmıştır, bu arada bir koç ayaklarının dibinde neşeyle koşturmaktadır. Bunun sığır-tanrısı Lahar olduğu söylenebilir, karşısındaki de tahıl tanrıçası Aşnan olabilir (bkz. s. 105-106).

(Henri Frankfort, *Cylinder Seals*, MacMillan Company'nin izniyle basılmıştır, Resim Xxa,d,e ve XIXe.)

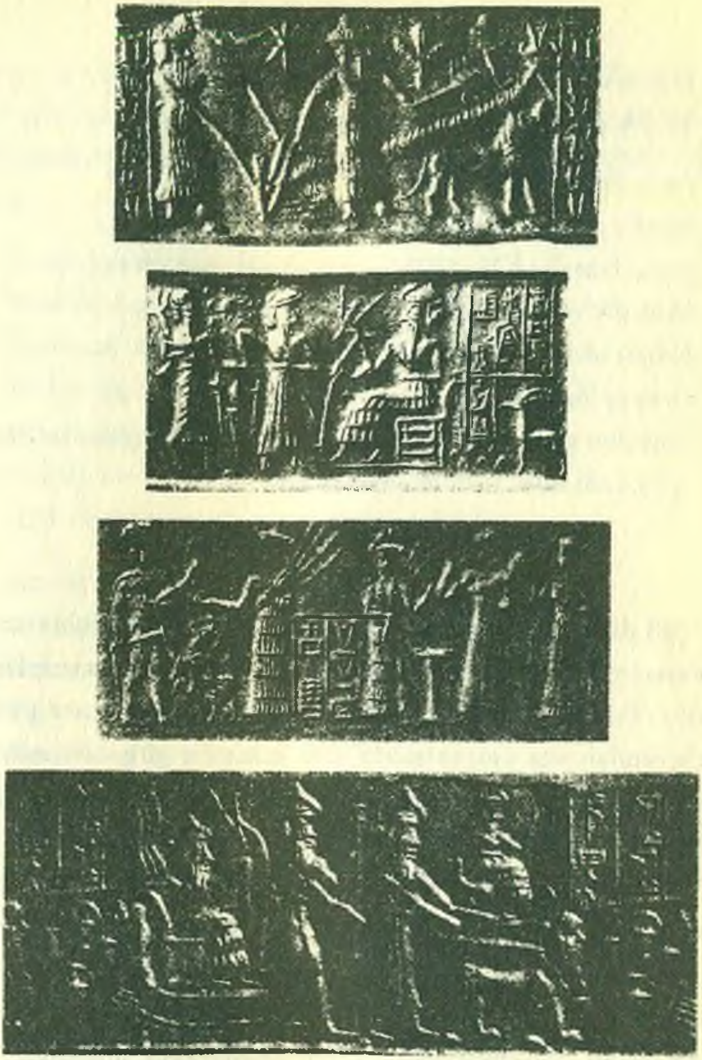

BİTKİ ÖRTÜSÜ TANRILARI

(Açıklama için yan sayfaya bakın.)

Enlil'in derin anlamlı, yüce sözleri,
Verilen karar değişmez, karşı çıkmak kimin haddine!

Emeş, Enten'in önünde diz çöktü,
Evine ..., şarap, hurma getirdi,
Emeş, Enten'e altın, gümüş ve lacivert taşı armağan etti,
Kardeşlik ve dostlukla, neşeyle içki saçtılar,
Birlikte akıllıca ve iyi davranmayı kararlaştırdılar.
Emeş ile Enten arasındaki kavgada,
Tanrıların sadık çiftçisi Enten, Emeş'den üstün olduğunu kanıtlar,
... Ey Enlil baba, şükürler olsun sana!

KAZMANIN YARATILIŞI

108 dizeden oluşan bu şiir,[52] birkaç pasajın karanlıkta kalmasına ve anlaşılamamasına karşın, hemen hemen tamamlanmıştır. Evrenin yaratılışı ve düzenlenmesiyle ilgili Sümer görüşü açısından ana öneme sahip olan uzun bir giriş bölümüyle başlar. Bu önemli pasajın aşağıda verilen çevirisi donuk, fazla soğuk ve çapraşık gelirse, okura şunu anımsatmakta yarar vardır; Sümerce sözcük ve deyimlerin çoğunun anlamı bilinmekle birlikte, bunların uyumlu sesleri, çağrışımları ve imalarında hâlâ pek az bilgiye sahibiz. Çünkü bu sözcük ve deyimlerin ifade ettikleri ve bulundukları varsayılan zemin ve konum bizim için hâlâ bilinmezdir; Sümerlerin mitolojik ve dinsel örüntülerinin ana kısmı da bu zemin ve konumdur, Sümer şair ve onun "okur"unun çok iyi bildiği bu örüntü, metni tam olarak anlamak için dirimsel önem taşır. Sadece